

13.07.2001 MSA-10
Aytun Fahriye Vakfını
farklandı. M.Ö. 3000'den önce

Dünyada tarihin her döneminde varlığını koruyan belirli kültür odakları olmuştur. Genellikle büyük suların çevresinde gelişen bu uygarlıklar, uzun süre toplumların yaşamında derin izler bırakan gelenekler oluşturmuşlardır. İlk akla gelen Akdeniz, tarihin her döneminde kültür suyu niteliğini yitirmemiş, ileriye dönük birçok yeniliğin kaynağı, yaratıcı kimliğiyle varlığını korumuştur.

Karadeniz ise, Asya-Avrupa arasında akan, birbirini etkileyen kültürlerin bir anlamda kuzeydeki kesişme noktasıdır. Bu kesişme iki yönlü bir gelişme gösterdiğinden, tarihin gördüğü en eski uygarlıkların Karadeniz'in yakın çevresinde yoğunlaşmasına neden olacak bir sonuca ulaşmıştır. Örneğin Anadolu'nun gördüğü Hitit İmparatorluk Çağı, Karadeniz'in kuzeyinden gelen kişilerce yaratılmış olması, bunun tarihin her döneminde hızı azalmadan karşılıklı sürmesi, günümüzü anlamada önemli ipuçları vermektedir.

Dağılan, hızla yeniden toplanmaya çalışan dünyamızda Akdeniz, Karadeniz, Dicle, Fırat gibi kültür sularıyla beslenen Anadolu ve yakın çevresinin öneminin birdenbire artmasının bir nedeni, bu uzun geçmişin getirdiği değerlerle yüklü olmasından kaynaklanmaktadır. Dün olduğu gibi bugün de kültürlerin kesiştiği bu sular, yeniden buluşmaya başlayan toplumlara bağlayıcı bir öge olarak karşımıza çıkmakta, yaşayan ortak değerlerin görünmeyen bir güçte toplanmasına neden olmaktadır.

Bu bölgede ayrıca karşılaşılan yanlışlar, anlamsız savaşlar, kültürel kimliklerin ve yaşama mekânlarının korunması gerekliliğini bir kez daha ortaya koymuştur. Balkanlarda yaşanan sıkıntılar, gündemin en önemli maddesinin kültürel süreklilik olduğunu göstermiştir. Halkların birbirlerine saygılı ortamları yaratmaları ve korumaları, en güç günlerde çıkış noktası bulmaları, yarattıkları-yaşattıkları kültürlerde buluşmalarıyla mümkün olmaktadır.

Dünyanın 21. yüzyılda günlük sıkıntılarını azaltması, daha sağlıklı bir gelecek yaratabilmesi, bu büyük kültür suları çevresinde yeni bir gündemin oluşturulmasını da zorunlu kılmaktadır. Anadolu'nun yaşayan kültürel kimliği, bu kimliğin önceliği, siyasal ve ekonomik ortamın daha sağlıklı ve kalıcı olmasını birlikte getirmektedir. Bu nedenle dün olduğu gibi bugün de Anadolu ve yakın çevresinin kültürel ortamını paylaşan ulusların, olumlu-olumsuz her ögeyi ortaya koyarak, buluşma ve paylaşma noktalarını saptamaları gerekir. Kısa süre sonra ortaya çıkacağı gibi, bizi birbirimize bağlayan sağlıklı bağların ne kadar çok ve zengin olduğu görülecektir. Çünkü Anadolu'nun derinlikli tarihinin yarattığı bu büyük miras, gelecek için binlerce esin kaynağı ve çözüm yolları içermektedir.

Ayrıca olumlu veriler ve gelişmeler kadar olumsuzluklar da bizi hızla birleştirecek boyuttadır. Anadolu'nun çevresel değerlerinin ve zenginliklerinin sorunlarla dolu bir döneme girmesi, çözüm yolları için yeniden kenetlenmemizi kaçınılmaz kılmaktadır. Türkiye'de çok farklı bir doğal-kültürel zenginliğin varlığı, bu varlığın yeniden değerlendirmelere olanak sağlaması, ortak büyük program ve uygulamaları zaman yitirmeden devreye sokmamızla anlam kazanacaktır. Üstelik bu ivedi karar ve uygulama süreci, yaşamımızın kaçınılmaz sonucu olmaya başlamış bulunmaktadır.

Bütün bu düşüncelerle birlikte, dün-bugün-gelecek açısından yarattığımız ortak kültürün varolan binlerce özelliğini göz ardı edersek, gelecek kuşaklar bizlerin doğruları yaşama geçirilmede gösterdiğimiz tutukluğu anlamada güçlük çekeceklerdir. Ayrıca bizlerin böyle bir konuda tutuk davranmaya hakkımız da yoktur.

Kısacası, bugüne kadar siyasal-ekonomik dalgalanmalar içinde bile Anadolu'nun birleştirici kültürel kimliği sürekli korunmuştur. Ancak doğal ve kültürel yapının tüm girişimlerimizde öncelikli yeri alması, bunun yaratıcılığa dönüşmesi, hem kısa-uzun dönem çıkarlarımız, hem de kuşaklar arasındaki güçlü bağlar açısından, bizlere hep kaçınılmaz görevler yüklemektedir.

Bu görevlerin başında, niteliklerini yitirmeyen yerleşme yerlerinin özellikleriyle korumak gelmektedir. Uzun süren çabalarımızla, UNESCO'nun "Dünya Miras Listesi"ne giren Safranbolu örneğinde olduğu gibi, yaşama geçirilmeye başlanan "Yedi Bölge Yedi Kent" projesiyle Anadolu'nun kültürel çeşitliliğini bir kez daha dünyaya yansıtmak, UNESCO'nun Dünya Miras Listesi'ne yeni kentlerin alınmasını sağlamak, koruma-yaşatma-tanıtma sürecine ivme kazandıracaktır. Hiç kuşkusuz bunun ardından, kentlerin özgün niteliklerini belirleyecek yayınlarla yeni güç odakları oluşturmak, çok yönlü yararı birlikte getirecektir.

Böylesi bir yaklaşımın ilk ürünleri olarak, "Dünya Mirası Yolunda / Yedi Bölge Yedi Kent" ve buna koşut "Kapadokya'da Yaşama Kültürü" başlıklı kitaplar, bir yandan zengin yaşama mekânlarımızı yansıtmamızın yanı sıra, ulusal-uluslararası ilginin ülkemize yönelmesini de sağlayacaktır. Somut sonuçları ve doğruları içerecek bu girişim, aynı zamanda küreselleşen dünyada yerel-ulusal-evrensel çizgide birikimlere de yaşam ortamı yaratacaktır.